

.....
ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

Az Alkotmánybíróság funkciójára, rendeltetésére vonatkozó alapvető szabályokat az Alaptörvény rögzíti, a szervezeti és eljárási szabályok fő vonalait pedig az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény tartalmazza. Az Alkotmánybíróság eljárására vonatkozó részletes szabályokat az Alkotmánybíróság ügyrendje állapítja meg.

Az Alkotmánybíróság tizenöt tagból álló testület. Tagjait az Országgyűlés választja a képviselők kétharmadának szavazatával. Az alkotmánybírói megbízatás tizenkét évre szól. Alkotmánybíró lehet, aki kiemelkedő tudású elméleti jogász, például egyetemi tanár, vagy legalább húszévi, jogi területen folytatott szakmai, például ügyvédi vagy bírói gyakorlattal rendelkezik. Az Alkotmánybíróság elnökét az Országgyűlés választja az alkotmánybírók közül, alkotmánybírói mandátumának idejére. Az elnöknek igazgatási, koordinációs és képviselési feladata van, tevékenysége nem érinti az alkotmánybírók függetlenségét. Az elnökhelyettest az Alkotmánybíróság elnökének javaslatára az alkotmánybírók maguk közül választják. 1990 óta dr. Sólyom László, majd dr. Németh János, dr. Holló András, dr. Bihari Mihály, dr. Paczolay Péter és dr. Lenkóczy Barnabás látták el az elnöki tisztséget.

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Feladata a demokratikus jogállam, az alkotmányos rend és az Alaptörvényben biztosított jogok védelme, a jogrendszer belső összhangjának megőrzése, valamint a hatalommegosztás elvének érvényre juttatása.

Az Alkotmánybíróság döntéseit teljes ülésen, öttagú tanácsban vagy egyesbíróként hozza. A teljes ülés dönt a törvények alkotmányosságáról, és más jelentősebb ügyekben.

Az alkotmánybírák munkáját jogászokból és adminisztratív munkatársakból álló stábok segítik. A szervezeti, működtetési, ügyviteli és döntés-előkészítési feladatokat az Alkotmánybíróság hivatala látja el. A hivatalt a főtitkár vezeti, akit az elnök javaslatára a teljes ülés választ meg. 2011. január 1-je óta a főtitkári tisztséget dr. Bitskey Botond tölti be. A főtitkárság látja el egyebek mellett az indítványok szűrésével, elemzésével, hiánypótlásával kapcsolatos feladatokat.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TÖRTÉNETE

Az Alkotmánybíróság létrehozásáról 1989 januárjában határozott az Országgyűlés; a szervezetről, hatásköréről azonban már a rendszerváltást előkészítő háromoldalú politikai egyeztető tárgyalásokon döntés született. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1989. október 30-án lépett hatályba. Az Országgyűlés 1989. november 23-án megválasztotta az Alkotmánybíróság első öt tagját, a testület 1990. január 1-jén kezdte meg működését. 1990 júniusát követően tíz, 1994 után 11 tagja volt a testületnek. 2011 óta a testület tagjainak száma tizenöt.

Az Alkotmány és a régi Abtv. szerint bárki kezdeményezhette az Alkotmánybíróságnál a jogszabályok alkotmányossági vizsgálatát. Az Alkotmánybíróság többnyire az utólagos absztrakt normakontroll hatáskörében hozta meg legfontosabb döntéseit (pl. halálbüntetés eltörlése, abortusz-határozatok, eutanázia kérdése). Az Alkotmánybíróságnak ugyanakkor nem volt hatásköre az egyedi ügyek (bírói döntések) alkotmánybírósági vizsgálatára, az alkotmányjogi panasz intézménye arra az esetre szűkölt, ha az indítványozó ügyében alkotmányellenes jogszabályt alkalmaztak.

Az Alkotmánybíróság 2000 januárjában a tízéves, 2009 novemberében a húszéves fennállását ünnepelte tudományos, nemzetközi konferenciával.

2012. január 1-jén új alkotmány, az Alaptörvény lépett hatályba, melynek 24. cikke tartalmazza az Alkotmánybíróságra vonatkozó alapvető szabályokat. A működés törvényi kereteit az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény határozza meg.

Az új szabályozás több ponton megváltoztatta az Alkotmánybíróság hatásköreit, az indítványozási jogosultságra vonatkozó szabályokat, és a testület valamelyest új szervezeti felépítésben is jár el.

AZ ALAPTÖRVÉNNYEL VALÓ ÖSSZHANG ELŐZETES VIZSGÁLATA (ELŐZETES NORMAKONTROLL ELJÁRÁS)

A törvény kezdeményezője, a kormány, valamint az Országgyűlés elnöke zárószavazás előtt indíthatja, hogy az Országgyűlés az elfogadott törvényt – az Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatára – küldje meg az Alkotmánybíróságnak alkotmányossági kontrollra. Az Országgyűlés az indítványról a zárószavazást követően határoz.

Emellett a köztársasági elnök a parlament által elfogadott törvényt – ha azt vagy annak valamely rendelkezését alaptörvény-ellenesnek tartja – aláírás helyett köteles megküldeni az Alkotmánybíróságnak, hogy vizsgálja meg, összhangban van-e az Alaptörvénnyel (alkotmányossági vétő). Ha az Alkotmánybíróság megállapítja a vizsgált törvény alaptörvény-ellenességét, a törvény nem hirdethető ki.

Ha a köztársasági elnök továbbá úgy ítéli meg, hogy az alaptörvény-módosítás megalkotására vonatkozó eljárási követelményeket nem tartották meg, ennek vizsgálatát kell kérnie az Alkotmánybíróságtól. Ha az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Alaptörvényben foglalt eljárási követelményeket nem tartották meg, akkor nem hirdethető ki az Alaptörvény módosítása.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁSKÖREI

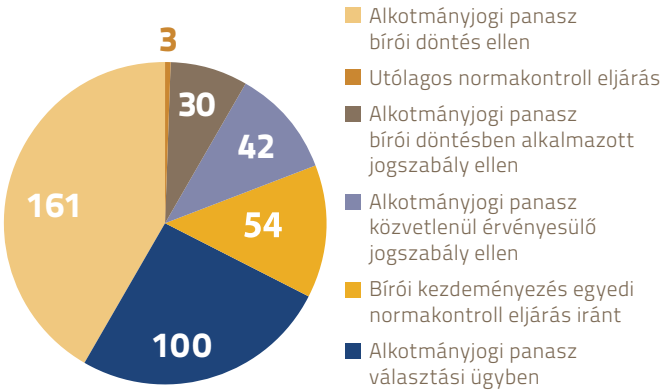
A köztársasági elnök kérheti az Alkotmánybíróságtól a nemzetközi szerződés Alaptörvénnyel való összhangjának előzetes vizsgálatát is. Ha az Alkotmánybíróság megállapítja a nemzetközi szerződés rendelkezésének alaptörvény-ellenességét, a nemzetközi szerződés kötelező hatályának elismerésére addig nem kerülhet sor, amíg a nemzetközi szerződést létrehozó államok az alaptörvény-ellenességet meg nem szüntetik, vagy ameddig fenntartás megtételével vagy a nemzetközi jog által elismert egyéb jogintézménnyel élve Magyarország nem zárja ki a nemzetközi szerződés és az Alaptörvény összeütközését.

Végül a kormány, az Országgyűlés elnöke, valamint a határozat elfogadására irányuló javaslat kezdeményezője kérheti az Alkotmánybíróságtól a Házszabály és módosításai Alaptörvénnyel való összhangjának előzetes vizsgálatát. Ha az Alkotmánybíróság megállapítja a Házszabály vagy módosítása alaptörvény-ellenességét, az nem hirdethető ki.

AZ ALAPTÖRVÉNNYEL VALÓ
ÖSSZHANG UTÓLAGOS
VIZSGÁLATA (UTÓLAGOS
NORMAKONTROLL ELJÁRÁS)

Az új alkotmányos rendelkezések hatályba lépésével megváltoztak az utólagos normakontroll eljárási szabályai. Míg 2011. december 31-ig bárki, érdekeltség nélkül is kérhette valamely jogszabály utólagos alkotmányossági vizsgálatát, 2012. január 1-től ilyen eljárást csak a kormány, az országgyűlési képviselők egynegyede, az alapvető jogok biztosa, a Kúria elnöke és a legfőbb ügyész kezdeményezhet.

Ha a vizsgálat eredményeképp az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezés alaptörvény-ellenességét állapítja meg, megsemmisíti azt.

AZ ELŐADÓ ALKOTMÁNYBÍRÓRA KISZIGNÁLT ÜGYEK SZÁMA AZ ELJÁRÁSOK TÍPUSA SZERINT (2014)

BÍRÓI KEZDEMÉNYEZÉS EGYEDI
NORMAKONTROLL ELJÁRÁS IRÁNT

Míg utólagos normakontroll hatáskörében az Alkotmánybíróság absztrakt normakontrollt gyakorol, a döntés általában nincs hatással az indítványra okot adó konkrét ügyre. Eltérő a helyzet, amikor bírói kezdeményezésre indul alkotmánybírósági eljárás. Ha ugyanis a bírónak az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kellene alkalmaznia, melynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy amelynek alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, a bíró, az eljárást felfüggesztve, köteles kezdeményezni az alkotmánybírósági vizsgálatot.

Az Alkotmánybíróság ilyen ügyben soron kívül, de legkésőbb kilencven napon belül döntést hoz.

Bírói kezdeményezésre indult ügyben az Alkotmánybíróság megállapíthatja a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét, illetve a konkrét ügyben – vagy akár általánosan – kizárhatja annak alkalmazhatóságát.

AZ ALKOTMÁNYJOGI PANASZ

Az alkotmányjogi panaszra elsősorban akkor van lehetőség, ha az indítványozónak az Alaptörvényben biztosított alapvető jogát bírósági döntéshozatal során sértették meg. Kivételesen azonban akkor is lehet alkotmányjogi panaszt benyújtani, ha az indítványozót az ügyében bírósági döntés nélkül érte közvetlen alapjogsérelem. Az alkotmányjogi panasz nem a bírósági döntés felülvizsgálatára irányul, az Alkotmánybíróság tehát nem egy további fellegbbiteli fórum a konkrét ügyben.

Az alkotmányjogi panasz alapján történő eljárásnak az új szabályozás alapján alapvetően három formája lehetséges.

Az alkotmánybírósági törvény 26. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazott jogszabály Alaptörvénnyel való összhangját, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be. Ha az Alkotmánybíróság megállapítja a vizsgált jogszabály alaptörvény-ellenességét, megsemmisíti azt.

Az alkotmányjogi panasz másik típusának keretében, az alkotmánybírósági törvény 26. § (2) bekezdése alapján, az indítványozó közvetlenül a jogszabályt vagy valamely rendelkezését támadhatja, amennyiben annak alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás. Ha az Alkotmánybíróság megállapítja a vizsgált jogszabály alaptörvény-ellenességét, megsemmisíti azt.

Az alkotmánybírósági törvény 27. §-a szabályozza az alkotmányjogi panasz harmadik for-

máját, mely alapján az indítványozó nem egy jogszabályt, hanem az alaptörvény-ellenes bírői döntést támadhatja, amennyiben az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Ha az Alkotmánybíróság megállapítja a bírói döntés alaptörvény-ellenességét, megsemmisíti azt.

Az alkotmányjogi panasz keretében látja el az Alkotmánybíróság a választási ügyek során felmerült jogvitákban született bírói döntések alkotmányosságai felülvizsgálatát.

Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasszal csak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén foglalkozik érdemben. Ha ilyen kérdést az ügy nem vet fel, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt nem fogadja be.

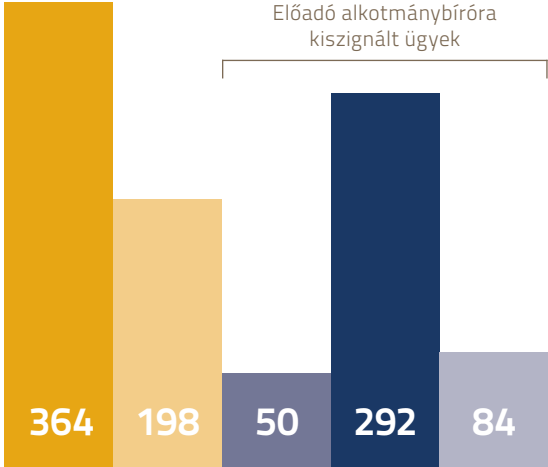
A sikeres alkotmányjogi panasz orvoslásának eljárási eszközét polgári ügyekben a Kúria állapítja meg. A Kúria döntése során köteles figyelembe venni az Alkotmánybíróság határozatában foglaltakat és a vonatkozó eljárási szabályokat. Ha az Alkotmánybíróság büntetőügyben hozott ítéletet semmisít meg, a büntetőeljárást meg kell ismételni.

A NEMZETKÖZI SZERZŐDÉSBE ÜTKÖZÉS VIZSGÁLATA

Az Alkotmánybíróságról szóló törvény lehetőséget ad annak vizsgálatára is, hogy megfelel-e egy magyar jogszabály valamely nemzetközi szerződés rendelkezéseinek. Az eljárást az országgyűlési képviselők egynegyede, a kormány, az alapvető jogok biztosa, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész kezdeményezheti, valamint az előtte folyamatban lévő ügyben alkalmazandó jogszabály tekintetében a bíró.

Ha az Alkotmánybíróság megállapítja a jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközését, a jogszabályt teljesen vagy részben megsemmisítheti, illetőleg felhívhatja a jogalkotót, hogy a megjelölt határidőben tegye meg az ellentét feloldása érdekében szükséges intézkedéseket.

- Főtitkári előkészítő eljárás során befejezett ügyek
- Egyesbírói végzéssel befejezett ügyek
- Más, hasonló ügygel történt egyesítés révén befejeződött ügyek
- Eljárást lezáró (visszautasító, megszüntető, áttételről rendelkező) végzéssel befejezett ügyek
- Érdemi határozattal befejezett ügyek

A BEFEJEZETT ÜGYEK SZÁMA AZ ELINTÉZÉS MÓDJA, ILLETVE A DÖNTÉS JELLEGE SZERINT (2014)

AZ ALAPTÖRVÉNY ÉRTELMEZÉSE

Az Országgyűlés vagy annak állandó bizottsága, a köztársasági elnök, illetve a kormány indítványára az Alkotmánybíróság valamely konkrét alkotmányjogi problémával összefüggésben értelmezi az Alaptörvény rendelkezését, ha az értelmezés közvetlenül levezethető az Alaptörvényből.

TOVÁBBI HATÁSKÖRÖK

Bárki indítványozhatja, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálja felül az Országgyűlés népszavazást elrendelő, valamint kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozatát.

Az érintett vallási tevékenységet végző szervezet indítványozhatja, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálja felül az Országgyűlés vallási tevékenységet végző szervezet egyházkénti elismerését elutasító határozatát.

A helyi önkormányzat és a nemzetiségi önkormányzat képviselő-testületét, ha alap-

törvény-ellenesen működik, az Országgyűlés feloszthatja. Ezt megelőzően a kormány kezdeményezésére az Alkotmánybíróság elvi véleményt nyilvánít az ügyben.

Az alaptörvény-ellenesen működő egyház elismerését az Országgyűlés visszavonhatja. Ezt megelőzően az Alkotmánybíróság elvi véleményt nyilvánít a vallási közösség alaptörvény-ellenes működésére vonatkozóan.

Az Alkotmánybíróság folytatja le a köztársasági elnök tisztségtől való megfosztására irányuló eljárást, ha az Országgyűlés erre vonatkozó indítványt terjeszt elő.

Az Alkotmánybíróság dönthet az állami szervek egymás közötti, továbbá az állami és önkormányzati szervek közötti hatásköri összeütközés kérdésében.

Az Alkotmánybíróság hivatalból megállapíthatja a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását, ebben az esetben felhívja a mulasztást elkövető szervezet feladatának teljesítésére.

Az Alaptörvény értelmezésével befejezett ügyek száma	1
Alkotmányjogi panasz befogadásának visszautasítása [Ügyrend 30. § (2) bekezdés]	266
Alkotmányos követelmény kimondása	7
Bírói döntés megsemmisítésével befejezett ügyek száma	11
Indítvány elutasítása	61
Jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés megsemmisítésével befejezett ügyek	10
Mulasztás megállapítása	1
Nemzetközi szerződésbe ütközés megállapítása	1

A TESTÜLETEK ÁLTAL BEFEJEZETT ÜGYEK SZÁMA
A DÖNTÉS TARTALMA SZERINT (2014)

- 🏠 1015 Budapest, Donáti u. 35-45.
 - ✉ 1535 Budapest, Pf. 773.
 - @ tajekoztatas@mkab.hu
 - 🌐 alkotmanybirosag.hu
 - ☎ (1) 488 31 00
 - 📞 (1) 212 11 70
 - 📅 2015. május
-